

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město

Tel. 257 042 094, e-mail: arbitr@finarbitr.cz

www.finarbitr.cz

Evidenční číslo:

FA/3650/2015

Registrační číslo (uvádějte vždy
v korespondenci):

FA/SU/138/2014

Nález

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 17. 4. 2014 podle § 8 zákona o finančním arbitrovi na návrh ■ (dále jen „Navrhovatel“), proti společnosti Česká spořitelna, a. s., IČO 45244782, se sídlem Olbrachtova 1929/62, Praha 4, PSČ 140 00, zapsané v obchodním rejstříku vedeném u Městského soudu v Praze, oddíl B, vložka 1171, zastoupena na základě plné moci ze dne 26. 5. 2014 advokátem Mgr. Romanem Vojtou, LL. M., ev. č. ČAK 4491, adresa pro doručování WEIL, GOTSHAL & MANGES s.r.o. advokátní kancelář, Křižovnické nám. 193/2, Praha 1, PSČ 110 00 (dále jen „Instituce“), vedeném podle § 24 zákona o finančním arbitrovi podle tohoto zákona s přiměřeným použitím zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), o úročení úvěru ve výši diskontní sazby platné v den uzavření smlouvy o úvěru, vrácení poplatku za přijetí, posouzení a vyhodnocení žádosti o úvěr ve výši 600,- Kč a poplatků za vedení účtu ve výši 59,- Kč měsíčně, takto:

Návrh se podle ustanovení § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.

O d ů v o d n ě n í :

1. Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatel se v řízení domáhá úročení úvěru ve výši diskontní sazby platné v den uzavření smlouvy o úvěru, vrácení poplatku za přijetí, posouzení a vyhodnocení žádosti o úvěr ve výši 600,- Kč a poplatků za vedení účtu ve výši 59,- Kč měsíčně (dále jen „Poplatek za vedení účtu“).

Finanční arbitr při zkoumání podmínek řízení zjistil, že Navrhovatel uzavřel s Institucí dne 16. 8. 2010 smlouvu o úvěru (dále jen „Smlouva o úvěru“), na základě které se Instituce zavázala za sjednaných podmínek a dohodnutým způsobem poskytnout Navrhovateli peněžní prostředky ve výši 60.000,- Kč bez sledování účelu použití prostředků a Navrhovatel se zavázal poskytnuté peněžní prostředky Instituci ve sjednané době a dohodnutým způsobem vrátit společně s úroky.

Smlouva o úvěru představuje smlouvu, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr a která byla uzavřena za účinnosti zákona č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru a o změně zákona č. 64/1968 Sb., (dále jen „zákon č. 321/2001 Sb.“), a není ve smyslu ustanovení § 1 odst. 2 zákona č. 321/2001 Sb. smluvním vztahem vyloučeným z působnosti tohoto zákona.

Ze shromážděných podkladů finanční arbitr nezjistil, že by Navrhovatel ve smluvním vztahu s Institucí vystupoval jako fyzická osoba, která jedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání. Finanční arbitr považuje Navrhovatele za spotřebitele ve smyslu ustanovení § 3 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi.

Instituce je bankou podle zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, a mezi jednu z jejích hlavních činností patří podle § 1 odst. 1 písm. b) tohoto zákona poskytování úvěrů. Instituce je oprávněna k výkonu této činnosti na základě licence udělené Českou národní bankou. Jelikož finanční arbitr při zkoumání podmínek řízení nezjistil žádné skutečnosti, které by zpochybnil, že Instituce v předmětném smluvním vztahu vystupuje v postavení věřitele při nabízení, poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru, považuje finanční arbitr Instituci za instituci ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 písm. c) zákona o finančním arbitrovi.

Finanční arbitr konstatuje, že k rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je příslušný, neboť se jedná o spor mezi věřitelem a spotřebitelem při poskytování spotřebitelského úvěru podle § 1 odst. 1 písm. c) ve spojení s § 3 odst. 1 písm. c) odst. 2 a 3 zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dána pravomoc českého soudu.

4. Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel ve svém návrhu tvrdí, že dne 16. 8. 2010 uzavřel s Institucí „*Smlouvu o úvěru na úvěrovou částku ve výši Kč 60 000,00, celkový počet splátek 72.*“ Úroková sazba byla sjednána na 16,8% p. a., roční procentní sazba nákladů (dále také „RPSN“) 18,91 % a splátky stanoveny ve výši 1.341,-Kč, vyjma poslední splátky, která byla sjednána ve výši 1.262,-Kč. Strany si dále sjednaly cenu za přijetí, posouzení a vyhodnocení žádosti o úvěr ve výši 600,-Kč a měsíční poplatek za vedení úvěrového účtu ve výši 59-Kč.

Navrhovatel žádá o „*vrácení poplatku za vyhodnocení žádosti o úvěr, poplatku za vedení účtu a přeúčročení smlouvy diskontní sazbou ČNB z důvodu nesplnění podmínek uvedených v zákoně č. 321/2001 Sb. o uvedení RPSN v úvěrové smlouvě.*“ Navrhovatel tvrdí, že výše RPSN 18,91 % uvedená ve Smlouvě o úvěru je nesprávná, přičemž výsledkem správného výpočtu, který má zahrnovat i započítání poplatku za vedení úvěrového účtu, je RPSN ve výši 21,1%

Protože Navrhovatel obdržel na svou výzvu Instituci ze dne 16. 4. 2014 zamítavou odpověď, obrátil se na finančního arbitra.

6. Tvrzení Instituce

Instituce tvrdí, že návrh na zahájení řízení je neopodstatněný a nároky v něm uplatňované jsou nedůvodné, protože RPSN bylo vypočítáno v souladu se zákonem č. 321/2001 Sb., když tento zákon „*je založen na principu, že tento poplatek (rozuměj Poplatek za vedení účtu) se do RPSN zásadně nezahrnuje.*“ Instituce proto namítá, že „*poplatek za vedení úvěrového účtu sjednaný mezi Navrhovatelem a Institucí v čl. II odst. 2 Smlouvy o úvěru nemusel být ve smyslu § 2 písm. a) bod 3 zákona č. 321/2001 Sb. zahrnut do RPSN a že Instituce postupovala zcela v souladu se zákonem, když tento poplatek do RPSN nezahrnula.*“

Instituce se domnívá, že když ze znění § 2 písm. a) bod 3 zákona č. 321/2001 Sb. vyplývá, že poplatek za vedení úvěrového účtu není považován za spotřebitelský úvěr, tak nelze platby za vedení úvěrového účtu považovat ani za náklady na spotřebitelský úvěr, a tudíž ani započíst do výpočtu RPSN.

Instituce dále namítá, že výše stanovený výpočet RPSN byl schválen i Českou obchodní inspekcí (dále jen „ČOI“) a to jak v jejím veřejném stanovisku k výpočtu RPSN, tak i v odpovědi na přímý dotaz Instituce ze dne 25. 9. 2007. Instituce proto postupovala v souladu s tímto stanoviskem ČOI a Poplatek za vedení účtu do výpočtu RPSN nezahrnovala. Instituce proto tvrdí, že nemůže být postižena za to, že v dobré víře postupovala podle pokynů orgánu dohledu.

Instituce dále vyjmenovává i další subjekty, konkrétně Sdružení českých spotřebitelů, které též zastává názor, že poplatky za vedení úvěrového účtu není třeba zahrnovat do výpočtu RPSN.

Dále se Instituce vyjadřuje i k Poplatku za vedení účtu a tvrdí, že jeho výše, tj. 59,- Kč měsíčně, je přiměřená, což dokládá i citací ze znaleckého posudku Ing. Vladimíra Bernhardta č. 165/2013, citací z nálezu finančního arbitra ze dne 6. 2. 2014, reg. č. 291/SU/2013, i rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 4. 12. 2013, č.j. 60 C 365/2013. Proto by se podle tvrzení Instituce neměl Poplatek za vedení účtu zahrnovat do výpočtu RPSN v souladu se zákonem č. 321/2001 Sb.

Podle vyjádření Instituce, se poplatek za vedení úvěrového účtu zahrnuje do RPSN až podle současného zákona č. 145/2010 Sb. o spotřebitelském úvěru a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o spotřebitelském úvěru“), a nikoliv podle zákona mu předcházejícího, tj. zákona č. 321/2001, za účinnosti kterého byla Smlouva o úvěru uzavřena. Instituce sice tvrdí, že poplatek za vedení účtu je součástí tzv. vícesložkové ceny úvěru, jak judikoval např. Nejvyšší soud dne 23. 4. 2014 sp. zn. Cpjn 203/2013, když tuto vícesložkovou cenu reflektují jak dřívější zákon č. 321/2001 Sb. tak i zákon o spotřebitelském úvěru, ale oba tyto zákony přistupují k jejímu zahrnování do výpočtu RPSN odlišně.

Ke svému vyjádření Instituce připojila i znalecký posudek doc. Ing. Tomáše Krabce, MBA, Ph.D., ve věci ekonomického posouzení nákladů na spotřebitelské úvěry č. P-1/2014 ze dne 3. 7. 2014, který „*potvrzuje, že poplatek za vedení úvěrového účtu nevstupoval do výpočtu RPSN podle zákona č. 321/2001 Sb.*“

Instituce dále uvádí, že Navrhovatel byl již při podpisu Smlouvy o úvěru „*přesně informován, o konkrétním výpočtu RPSN, resp. o tom, jaké položky (platby) jsou do RPSN (...) započítávány.*“, a proto musel vědět, že Poplatek za vedení účtu výpočet RPSN nezahrnuje.

Instituce také tvrdí, že není možné uplatňovat sankce podle § 6 zákona č. 321/2001 Sb., protože je „*zapotřebí respektovat některé základní zásady sankčního práva, které jsou obecným vyjádřením obecného principu spravedlivého procesu.*“, na základě kterých došlo k zániku trestnosti podle tohoto zákona. Instituce tvrdí, že trestnost zanikla z důvodu plynutí času, když sankce za porušení informační povinnosti obsahuje toliko i zákon č. 64/1986 Sb. o České obchodní inspekci, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ČOI“), který limituje uplatnění sankční odpovědnosti za daný správní delikt na 2, resp. 3 roky, od kdy k porušení povinnosti došlo. Z toho Instituce usuzuje, že „*pokud do současné doby zanikla jakákoliv sankční odpovědnost za správní delikt - pokutu - podle zákona o České obchodní inspekci, nutně musela zaniknout také sankční odpovědnost adresátu normy podle § 6 zákona č. 321/2001 Sb.*“

Závěrem Instituce tvrdí, že „*možnost Navrhovatele uplatnit údajné nedostatky Smlouvy o úvěru je promlčena*“, když vylučuje aplikaci čtyřleté promlčecí doby stanovené v zákoně č. 513/1991 Sb. obchodní zákoník, a uplatňuje promlčecí lhůtu tříletou, podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník. K promlčení práva Navrhovatele dovolávat se nápravy chybného výpočtu RPSN u Instituce, mělo podle tvrzení Instituce dojít nejpozději dne 16. 8. 2013 a tedy před tím, než tak Navrhovatel reálně učinil.

Na základě výše popsaného Instituce navrhuje finančnímu arbitrovi, aby návrh Navrhovatele zamítl.

7. Pokus o smír

Finanční arbitr v souladu s ustanovením § 1 zákona o finančním arbitrovi vyzval účastníky řízení ke smírnému vyřešení sporu. Navrhovatel finančnímu arbitrovi sdělil, že smír ve věci je možný za předpokladu změny úročení úvěru na diskontní sazbu platnou v době uzavření Smlouvy o úvěru, uveřejněnou pro příslušné období Českou národní bankou. Instituce uvedla, že smírné řešení sporu nepovažuje za možné, neboť má za to, že nároky Navrhovatele jsou neoprávněné a návrhu k smíru ze strany Navrhovatele proto Instituce nemůže vyhovět.

8. Dokazování a právní posouzení

Finanční arbitr podle ustanovení § 12 odst. 1 a 3 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy. Finanční arbitr při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné důkazy. Finanční arbitr všechny navržené a jím shromážděné důkazy provedl, když hodnotil každý důkaz jednotlivě a všechny v jejich vzájemné souvislosti, uvážil o nich a vyvodil z nich skutkové závěry, které právně posoudil, jak následuje.

Předmětem sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je správnost výpočtu RPSN ve Smlouvě o úvěru a úročení úvěru ve výši diskontní sazby platné v den uzavření Smlouvy o úvěru, vrácení poplatku za vyhodnocení žádosti o úvěr ve výši 600,- Kč a poplatků za vedení účtu ve výši 59,- Kč měsíčně.

Smlouva o úvěru byla uzavřena před nabytím účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „nový občanský zákoník“). Podle § 3028 odst. 1 nového občanského zákoníku se tímto zákonem *„řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti“* přičemž podle odstavce 3 se právní poměry, na které se nevztahuje odstavec druhý (práva osobní, rodinná a věcná) a *„vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona“* řídí dosavadními právními předpisy. Důvodová zpráva k tomuto ustanovení současně dodává, že se jedná o ustanovení kogentní povahy přejímající myšlenku § 763 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2013, které vyjadřuje zásadu, že zákony nepůsobí nazpět. Právní poměry založené smlouvami se mají podle třetího odstavce § 3028 nového občanského zákoníku spravovat dosavadními právními předpisy až do svého zániku, a to především s ohledem na zásadu právní jistoty smluvních stran, které smlouvu uzavřely za určitých podmínek a v určitém právním prostředí a nemohly předpokládat, že dojde ke změně právní úpravy.

Při posuzování platnosti závazkových vztahů ze Smlouvy o úvěru, jejich ustanovení a práv a povinností z nich plynoucích bude finanční arbitr tedy aplikovat právní úpravu účinnou v době před novým občanským zákoníkem, tedy příslušná ustanovení zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném v době uzavření Smlouvy o úvěru do dne 31. 12. 2013 (dále jen „občanský zákoník“), a zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění účinném ode dne uzavření příslušné úvěrové smlouvy do 31. 12. 2013 (dále jen „obchodní zákoník“).

Smlouva o úvěru je tzv. absolutním obchodem ve smyslu ustanovení § 261 odst. 3 písm. d) obchodního zákoníku, který se bez ohledu na povahu jeho účastníků řídí vždy obchodním

zákoníkem. Tím není dotčena subsidiární aplikace občanského zákoníku v otázkách, které obchodní zákoník neupravuje, na základě výslovného zmocnění obsaženého v ustanovení § 1 odst. 2 obchodního zákoníku, které říká, že „[p]rávní vztahy uvedené v odstavci 1 se řídí ustanoveními tohoto zákona. Nelze-li některé otázky řešit podle těchto ustanovení, řeší se podle předpisů práva občanského“.

Smlouva o úvěru je současně smlouvou spotřebitelskou ve smyslu § 52 občanského zákoníku, když na jedné straně stojí Instituce jako osoba, která při uzavírání a plnění Smlouvy o úvěru jedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, a na straně druhé Navrhovatel jako spotřebitel, tedy fyzická osoba, která při uzavírání a plnění Smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání.

Protože Navrhovatel jednal v pozici spotřebitele, je na místě aplikovat ustanovení § 262 odst. 4 obchodního zákoníku, které v části věty za středníkem stanoví, že „*ustanovení občanského zákoníku nebo zvláštních právních předpisů o spotřebitelských smlouvách, adhezních smlouvách, zneužívajících klauzulích a jiná ustanovení směřující k ochraně spotřebitele je však třeba použít vždy, je-li to ve prospěch smluvní strany, která není podnikatelem. Smluvní strana, která není podnikatelem, nese odpovědnost za porušení povinností z těchto vztahů podle občanského zákoníku a na její společné závazky se použijí ustanovení občanského zákoníku*“.

8.1. Obsah Smlouvy o úvěru

V čl. I. „ZÁKLADNÍ USTANOVENÍ“ bod 1. Smlouvy o úvěru si smluvní strany sjednaly výši poskytnutého úvěru na částku 60.000,- Kč.

V čl. II. „ÚROKY Z ÚVĚRU A CENY“ bod 1. Smlouvy o úvěru se Navrhovatel zavázal „*splatit Bance (rozuměj Instituci) Úvěr s úrokem na základě úrokové sazby podle Smlouvy o úvěru. Úroková sazba činí 16,8% p. a.*“

Dále v čl. II bod 2. se Navrhovatel „*zavazuje zaplatit Bance následující ceny za úkony související s poskytnutím a správou Úvěru:*

- *cenu za přijetí, posouzení a vyhodnocení žádosti o Úvěr ve výši Kč 600,00, která je splatná ke dni podpisu Smlouvy o úvěru (...),*
- *cenu za právu a vedení Úvěrového účtu ve výši Kč 59,00 za každý započatý kalendářní měsíc, jež není připisována k jistině Úvěru (...)*“

V čl. II bod 3. je stanovena roční procentní sazba nákladů ve výši 18,91%. Mezi náklady zahrnuté do výpočtu počítají strany podle Smlouvy o úvěru „*úroky z Úvěru a cena za přijetí, posouzení a vyhodnocení žádosti o Úvěr ve výši stanovené Smlouvou o úvěru, případně též platby pojistného na Úvěrové životní pojištění, které se do roční procentní sazby nákladů započítává podle zákona č.321/2001 Sb. (...)*“

Čl. IV „SPLÁCENÍ ÚVĚRU“ v bodě 1. obsahuje ustanovení o způsobu placení. Navrhovatel se zavázal „*splácet Úvěr pravidelnými měsíčními splátkami ve výši Kč 1.341,00 vždy k 22. dni každého měsíce. První splátka bude zaplácena dne 22. 09. 2010. Za předpokladu jednorázového a okamžitého čerpání Úvěru ke dni 16. 08. 2010 v plné výši a dodržení podmínek splácení sjednaných ve Smlouvě o úvěru bude poslední splátka ve výši Kč 1.262,00 zaplácena dne 22. 08. 2016, který je dnem konečné splatnosti Úvěru. Za stejného předpokladu činí celkový počet splátek 72.*“

V čl. VIII „POJIŠTĚNÍ“ se smluvní strany dohodly, že na základě Smlouvy o úvěru není sjednáno žádné pojištění.

V Čl. X „SPOLEČNÁ A ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ“ bodě 1 Navrhovatel a InSTITUTE sjednali, že „[s]oučástí Smlouvy o úvěru jsou též Všeobecné obchodní podmínky České spořitelny, a.s. (VOP).“

8.2. Výpočet RPSN podle zákona č. 321/2001 Sb.

Navrhovatel se domáhá úročení úvěru ve výši diskontní sazby platné v den uzavření Smlouvy o úvěru, protože tvrdí, že výše RPSN nebyla ve Smlouvě o úvěru uvedena ve správné výši z důvodu, že Poplatek za vedení účtu nebyl ve výpočtu zohledněn. Proto se finanční arbitř zabýval otázkou, zda byla splněna povinnost InSTITUTE stanovit výši RPSN ve Smlouvě o úvěru ve smyslu zákona č. 321/2001 Sb.

Zákon č. 321/2010 Sb., který upravuje způsob výpočtu RPSN, byl přijat v souvislosti s implementací směrnice č. 87/102/EHS o sblíživání zákonů a dalších právních předpisů členských států týkajících se spotřebitelského úvěru do českého právního řádu (dále jen „Směrnice“).

Ze znění Směrnice vyplývá, že byla kromě jiného přijata i „vzhledem k tomu, že by spotřebitel měl mít dostatečné informace o podmínkách a nákladech úvěru, jakož i o svých závazcích; že tyto informace by mimo jiné měly obsahovat roční sazbu v procentech za daný úvěr, nebo pokud neexistuje, za celkovou částku, kterou spotřebitel musí za úvěr zaplatit; že do rozhodnutí o způsobu nebo způsobech výpočtu této roční sazby v procentech by členské státy měly nadále uplatňovat dosavadní způsoby nebo praxi výpočtu této sazby, nebo pokud tomu tak nebude, měly by vydat ustanovení pro obeznámení spotřebitele s celkovými náklady úvěru“ a také „vzhledem k tomu, že ochrana spotřebitele se dále zlepšuje, mají-li smlouvy o úvěru písemnou formu a obsahují-li určité minimální údaje o smluvních podmínkách“.

Zákon č. 321/2001 Sb. přejímá tyto zásady Směrnice, a v důvodové zprávě k tomuto zákonu se uvádí, že „[p]ro spotřebitele bude navrhovaná úprava představovat výrazný pozitivní posun v oblasti jeho ochrany jako slabší smluvní strany. Spotřebitel musí být v maximální míře informován o podmínkách poskytnutí spotřebitelského úvěru a nákladech na něj a o svých závazcích. Musí být rovněž chráněn proti nepřiměřeným a zneužívajícím podmínkám poskytování úvěru.“

Tento princip zákonodárce provedl v ustanovení § 4 zákona č. 321/2001 Sb., který stanoví v odst. 1, že „[s]mlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, musí být uzavřena písemně.(...)“ a v odst. 2 písm. a), že „[s]mlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, musí obsahovat také stanovení roční procentní sazby nákladů na spotřebitelský úvěr způsobem uvedeným v příloze tohoto zákona“.

Podle důvodové zprávy k zákonu č. 321/2001 Sb. má „stanovením právní úpravy v oblasti poskytování spotřebitelského úvěru, včetně exaktních vzorců pro výpočet roční procentní sazby úroku při splácení spotřebitelského úvěru“ dojít k vytvoření jednotného a průhledného právního prostředí v oblasti úvěrování na spotřebitelském trhu. I proto zákonodárce umístil do přílohy podle § 4 zákona č. 321/2001 Sb. postup pro výpočet roční procentní sazby nákladů na spotřebitelský úvěr.

Důvodová zpráva zdůrazňuje, že na základě takto „stanoveného jednotného způsobu výpočtu

bude spotřebitel chráněn před účtováním nepřiměřených sazeb. Spotřebiteli bude dále umožněno porovnávat "cenu" různých spotřebitelských úvěrů nabízených na trhu.“ Podle důvodové zprávy je tomu tak z důvodu, že „[z]ásadní význam v ochraně spotřebitele ve smluvních vztazích s věřitelem má dostatečné množství informací o podmínkách úvěru, nákladech na něj a o závazcích, které z něj plynou. Vedle obecně stanovených náležitostí smluv musí proto smlouva, kterou se sjednává spotřebitelský úvěr, obsahovat další náležitosti upřesňující podmínky úvěru.“

Nedodržení povinnosti stanovené v § 4 zákona č. 321/2001 Sb. má za důsledek sankci upravenou v § 6 tohoto zákona, podle kterého *„[n]esplňuje-li smlouva o poskytnutí spotřebitelského úvěru náležitosti uvedené v § 4, pokládá se spotřebitelský úvěr za úvěr úročený ve výši diskontní sazby platné v době uzavření smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, uveřejněné pro příslušné období Českou národní bankou; ujednání o jiných platbách na spotřebitelský úvěr se stávají neplatnými, to vše s účinností ode dne, kdy spotřebitel tuto skutečnost uplatní u věřitele.“*

Finanční arbitr proto musel zkoumat, zda Smlouva o úvěru obsahovala náležitosti podle § 4 zákona č. 321/2001 Sb., konkrétně stanovení roční procentní sazby nákladů na spotřebitelský úvěr způsobem uvedeným v příloze zákona č. 321/2001 Sb.

Zákon č. 321/2001 Sb. v § 2 písm. d) rozumí roční procentní sazbou nákladů na spotřebitelský úvěr *„procentní podíl z dlužné částky, který je spotřebitel povinen zaplatit věřiteli za období 1 roku.“* Zároveň v § 2 písm. a) říká, že spotřebitelským úvěrem se rozumí *„poskytnutí peněžních prostředků nebo odložená platba, například ve formě úvěru, půjčky nebo koupě najaté věci, za které je spotřebitel povinen platit“*. Zákon dále stanoví v § 2 písm. a) bod 3, že spotřebitelským úvěrem není *„platba za převod peněžních prostředků a platba za vedení účtu, který je určen ke splácení spotřebitelského úvěru; to neplatí pro případ, kdy tato platba je nepřiměřeně vysoká a kdy spotřebitel nemá možnost volby způsobu placení; do celkové výše spotřebitelského úvěru se však započítává cena za přijetí platby“*.

Ze samotné dikce zákona č. 321/2001 Sb. tak vyplývá, že platba za vedení úvěrového účtu není považována za spotřebitelský úvěr. Přestože toto vymezení není zcela přesné, když spotřebitelským úvěrem z povahy věci může být podle definice obsažené v citovaném ustanovení *„poskytnutí peněžních prostředků nebo odložená platba, například ve formě úvěru, půjčky nebo koupě najaté věci, za které je spotřebitel povinen platit“*, tedy ve své podstatě pouze čerpání spotřebitele, nikoliv jeho platby, je nutné citované ustanovení vykládat eurokonformním výkladem v souladu se Směrnicí.

Podle článku 1a odst. 2 bodu iii) Směrnice ve znění směrnice 90/88/EHS se *„[z]a účelem výpočtu roční sazby v procentech se určí ‚celkové náklady úvěru pro spotřebitele‘, jak jsou definovány v čl. 1 odst. 2 písm. d), s výjimkou následujících výdajů: iii) poplatky za převod peněz a poplatky za vedení účtu určeného pro příjem plateb ke splácení úvěru, úroků a jiných poplatků, s výjimkou případů, kdy spotřebitel nemá ve věci řádnou volnost rozhodování a kdy jsou takové poplatky nezvykle vysoké; toto ustanovení se však nevztahuje na poplatky za výběr takových splátek či plateb, ať v hotovosti, nebo jiným způsobem.“*

Poplatky za vedení běžného účtu tak nejen, že nejsou spotřebitelským úvěrem, ale především nejsou součástí celkových nákladů úvěru pro spotřebitele, které je třeba zohlednit při výpočtu RPSN.

Výjimku z tohoto pravidla zákon č. 321/2001 Sb. stanovuje v § 2 písm. a) bod 3 v případě, že *„tato platba je nepřiměřeně vysoká a kdy spotřebitel nemá možnost volby způsobu placení“*. To znamená, že v případě nepřiměřeně vysokého poplatku za vedení účtu a za současného splnění

podmínky, že spotřebitel si neměl možnost zvolit způsob platby, se poplatek za vedení úvěrového účtu bude počítat za spotřebitelský úvěr, resp. bude nákladem, který bude nutné zahrnout do výpočtu RPSN. Proto bylo v řízení před finančním arbitrem nezbytné zkoumat, zda je výše poplatku standardní, nebo nepřiměřená.

Finanční arbitr v rámci své úřední činnosti již několikrát posuzoval přiměřenost výše poplatků za vedení účtu a dospěl k závěru, že výše poplatku 59,-Kč odpovídá v období od okamžiku uzavření Smlouvy o úvěru do současnosti běžné a přiměřené výši poplatku, jak je známo finančnímu arbitrovi z jeho úřední činnosti, zejména z projednávání tzv. poplatkových sporů. V řízení reg. č. 291/SU/2013, rovněž vedeném proti Instituci, finanční arbitr zjistil, že „*ceně ve výši 59,00 Kč měsíčně [odpovídají] konkrétní relevantní služby, které byla Instituce připravena Navrhovateli v průběhu smluvního vztahu kdykoli poskytnout a jak bylo v řízení prokázáno, též vícekrát skutečně poskytnuta.*“ Protože Instituce v daném řízení „*velmi podrobně specifikovala, jaké konkrétní služby se podle svého vyjádření zavázala Navrhovateli poskytovat*“, má finanční arbitr za prokázané, že Instituce dané služby odpovídající ceně 59,-Kč skutečně poskytuje.

Jelikož v zákoně č. 321/2001 Sb. stanovená podmínka je kumulativní, nepovažuje finanční arbitr za důvodné věnovat se otázce, zda měl Navrhovatel možnost zvolit si způsob placení. Pokud totiž u kumulativní podmínky nedojde ke splnění byť jednoho z předpokladů pro její uplatnění, není podstatné, zda byly splněny předpoklady zbývající, protože k realizaci dané podmínky nemůže dojít.

Na základě výše uvedeného finanční arbitr konstatuje, že výše Poplatku za vedení účtu je přiměřená a proto ani z tohoto důvodu nelze Poplatek za vedení účtu započítávat do RPSN.

8.3. *Promlčení nároku Navrhovatele podle § 6 zákona č. 321/2001 Sb.*

Finanční arbitr se zabýval i tvrzením Instituce o uplynutí promlčecí doby k uplatnění nároku Navrhovatele vůči Instituci, a přitom dospěl k následujícím závěrům.

Ze znění Smlouvy o úvěru vyplývá, že tato smlouva byla uzavřena mezi Navrhovatelem a Institucí podle § 497 a násl. zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „obchodní zákoník“).

Toto ustanovení se nachází v Části třetí: Obchodní závazkové vztahy, Hlavě II: Zvláštní ustanovení o některých obchodních závazkových vztazích obchodního zákoníku a upravuje smluvní typ smlouvy o úvěru, když stanoví, že „*[s]mlouvou o úvěru se zavazuje věřitel, že na požádání dlužníka poskytne v jeho prospěch peněžní prostředky do určité částky, a dlužník se zavazuje poskytnuté peněžní prostředky vrátit a zaplatit úroky.*“

V čl. I bod 1. Smlouvy o úvěru se pak Instituce „*zavazuje poskytnout Klientovi (rozuměj Navrhovateli) peněžní prostředky až do výše Kč 60.000 (...) (dále jen „Úvěr“)*“ a v čl. II bod 1. se Navrhovatel „*zavazuje splatit Bance (rozuměj Instituci) Úvěr s úrokem na základě úrokové sazby podle Smlouvy o úvěru.*“ Finanční arbitr proto má za prokázané, že nejen na základě výslovného určení smluvního typu ve Smlouvě o úvěru, ale i na základě obsahu závazkového vztahu, který si Navrhovatel a Instituce mezi sebou sjednali, se jedná o smlouvu o úvěru podle ustanovení obchodního zákoníku.

Ustanovení § 1 odst. 1 obchodního zákoníku vymezuje rozsah jeho působnosti tak, že obchodní zákoník „*upravuje postavení podnikatelů, obchodní závazkové vztahy, jakož i některé jiné vztahy*

s podnikáním související, a zpracovává příslušné předpisy Evropských společenství“. Obchodní závazkové vztahy jsou pak přesněji vymezeny v § 261 a násl. obchodního zákoníku.

Ustanovení § 261 odst. 3 písm. d) stanoví, že „[t]outo částí zákona se řídí bez ohledu na povahu účastníků závazkové vztahy ze smlouvy o prodeji podniku nebo jeho částí (§ 476), smlouvy o nájmu podniku (§ 488b), zástavní právo k obchodnímu podílu (§ 117a), smlouvy o úvěru (§ 497), smlouvy o kontrolní činnosti (§ 591), smlouvy zasílatelské (§ 601), smlouvy o provozu dopravního prostředku (§ 638), smlouvy o tichém společenství (§ 673), smlouvy o otevření akreditivu (§ 682), smlouvy o inkasu (§ 692), smlouvy o bankovním uložení věci (§ 700), smlouvy o běžném účtu (§ 708) a smlouvy o vkladovém účtu (§ 716)“. Tento třetí odstavce § 261 obchodního zákoníku upravuje tzv. absolutní obchody. U absolutních obchodů „jejich absolutní charakter spočívá v tom, že není rozhodné, zda jejich účastníkem je podnikatel nebo státní či samosprávná územní jednotka, a není ani významné, zda souvisejí s podnikáním nebo s uspokojováním veřejných potřeb. Tyto stanovené závazkové vztahy mají vždy povahu závazků obchodních. Jde o smlouvy nebo jiné závazkové vztahy takové povahy, že není důvodu, aby právní úprava byla odlišná podle povahy subjektu, který se na něm účastní, a ani podle účelu, který je jím sledován. Přitom povaze těchto závazkových vztahů je bližší úprava obchodněprávní“ (viz Obchodní zákoník: komentář, Wolters Kluwer, a. s., Praha, 2009).

Promlčení je v obchodním zákoníku upraveno v § 387 odst. 1, který stanoví, že „[p]rávo se promlčí uplynutím promlčecí doby stanovené zákonem.“, a v odst. 2 „[p]romlčení podléhá všechna práva ze závazkových vztahů s výjimkou práva vypovědět smlouvu uzavřenou na dobu neurčitou.“ Obecná promlčecí doba podle obchodního zákoníku je pak dále stanovena v § 397 tak, že „[n]estanoví-li zákon pro jednotlivá práva jinak, činí promlčecí doba čtyři roky.“

Počátek běhu promlčecí doby je pak určen v § 391 odst. 2 obchodního zákoníku tak, že „[u]právně uskutečnit právní úkon běží promlčecí doba ode dne, kdy právní úkon mohl být učiněn, nestanoví-li tento zákon něco jiného.“

Smlouva o úvěru byla uzavřena dne 16. 8. 2010, tj. od tohoto dne mohl Navrhovatel u Instituce uplatnit svůj nárok. Čtyřletá promlčecí doba pak běží až do 16. 8. 2014. Pokud se Navrhovatel obrátil na Instituci se svou výzvou dne 16. 4. 2014, učinil tak v průběhu promlčecí doby, nikoliv po jejím uplynutí. Finanční arbitr má z tohoto důvodu za to, že k promlčení uplatnění nároku Navrhovatele podle § 6 zákona č. 321/2001 Sb. nedošlo.

Argumenty Instituce, že aplikace promlčecí doby podle obchodního zákoníku se neuplatní, protože se nejedná o obchodně závazkový vztah, nýbrž o „speciální sankční mechanismus,“ jsou ve světle výše uvedeného podle názoru finančního arbitra nesprávné. Bez ohledu na to, jak Instituce nazve důsledky uplatnění § 6 zákona č. 321/2001 Sb., jedná se o právo spotřebitele vyplývající z obchodního závazkového vztahu, kterým je Smlouva o úvěru, a proto podléhá režimu obchodního zákoníku. Tříletá promlčecí doba podle občanského zákoníku se proto neuplatní.

Stejně tak není relevantní ani argumentace Instituce úpravou zániku odpovědnosti za správní delikt podle zákona o ČOI. Veřejnoprávní odpovědnost za správní delikt a soukromoprávní důsledky porušení povinnosti stanovené zákonem č. 321/2001 Sb. jsou dva zcela autonomní systémy s vlastní úpravou délky a běhu promlčecí doby, resp. zániku odpovědnosti. Může tak nastat situace kdy i po uplynutí doby pro vydání správního rozhodnutí o uložení veřejnoprávní sankce existuje dosud nepromlčené právo spotřebitele podle § 6 zákona č. 321/2001 Sb.

8.4. *Výše RPSN ve Smlouvě o úvěru*

Předmětem řízení před finančním arbitrem byl výpočet RPSN ve Smlouvě o úvěru. Navrhovatel s Institucí uzavřeli tuto smlouvu se stanovením RPSN ve výši 18,91% v čl. II Smlouvy o úvěru. Finanční arbitr si pro ověření toho, zda výše RPSN, uvedená ve Smlouvě o úvěru, odpovídá parametrům Smlouvy o úvěru, provedl vlastní výpočet.

Finanční arbitr postupoval podle rovnice, která je obsažena v příloze k zákonu č. 321/2001 Sb., když vycházel z toho, že roční procentní sazbou nákladů na spotřebitelský úvěr se ve smyslu § 2 písm. d) zákona č. 321/2001 Sb. rozumí „*procentní podíl z dlužné částky, který je spotřebitel povinen zaplatit věřiteli za období 1 roku.*“

Přitom vycházel z následujících parametrů: čerpání spotřebitelského úvěru 60.000 Kč dne 16. 8. 2010, splatnost úvěru v měsíčních splátkách ve výši 1341 Kč vždy k 22. dni v měsíci, splatnost první splátky dne 22. 9. 2010, poslední splátka ve výši 1262 Kč splatná dne 22. 8. 2016, celkový počet splátek 72, poplatek za uzavření Smlouvy o úvěru 600 Kč splatný při uzavření smlouvy. Naopak s ohledem na závěry učiněné výše Poplatek za vedení účtu finanční arbitr jako náklad spotřebitele nezohlednil.

Po dosazení jednotlivých veličin do rovnice v příloze zákona č. 321/2001 Sb., finanční arbitr dospěl k hodnotě 18,91%, což je hodnota, které odpovídá výši RPSN, kterou ve Smlouvě o úvěru uvádí i Instituce. Finanční arbitr tedy dospěl k závěru, že výše RPSN uvedená ve Smlouvě o úvěru odpovídá zákonnému výpočtu.

Vzhledem k uvedenému finanční arbitr konstatuje, že ve Smlouvě o úvěru byla splněna povinnost ve smyslu § 4 zákona č. 321/2001 Sb., a proto nelze na daný případ aplikovat ustanovení § 6 zákona č. 321/2001 Sb. a Navrhovateli tak nevznikl nárok, aby byl úvěr úročený ve výši diskontní sazby platné v době uzavření smlouvy uveřejněné Českou národní bankou ode dne, kdy Navrhovatel tuto skutečnost uplatnil u Instituce, tj. dne 16. 4. 2014. Navrhovateli rovněž nevzniká nárok na vrácení poplatku za přijetí, posouzení a vyhodnocení žádosti o úvěr ve výši 600,- Kč a poplatků za vedení účtu ve výši 59,- Kč měsíčně.

Z tohoto důvodu považuje finanční arbitr za nedůvodné zabývat se dalšími argumenty vznesenými Institucí pro případ, že by finanční arbitr rozhodl o porušení ustanovení § 4 zákona č. 321/2001 Sb.

9. K výroku nálezu

Finanční arbitr po provedeném dokazování dospěl k závěru, že Instituce splnila povinnost jí uloženou § 4 odst. 2 písm. a) zákona č. 321/2001 Sb., když ve Smlouvě o úvěru uvedla správnou výši RPSN. Navrhovateli proto nevznikl nárok na úročení úvěru ve výši diskontní sazby platné v den uzavření Smlouvy o úvěru ani na vrácení poplatku za přijetí, posouzení a vyhodnocení žádosti o úvěr ve výši 600,- Kč a poplatků za vedení účtu ve výši 59,- Kč měsíčně.

Finanční arbitr na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í :

Účastník řízení může proti tomuto nálezu podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi podat do 15 dnů od jeho doručení tomuto účastníku řízení písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi, přičemž platí, že včas podané námitky mají odkladný účinek.

V Praze dne 3. 4. 2015

otisk úředního razítka

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr